

Tlačová správa: Juraj Meliš – Medzi ideou a realizáciou

Termín: 30. 6. – 27. 8. 2022

Miesto: Galéria umenia Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch

Kurátor: Helena Markusková

V uplynulých rokoch tvorbu výraznej osobnosti slovenského sochárstva 20. storočia a novozámockého rodáka, **Juraja Meliša (1942 – 2016)**, predstavila Galéria umenia Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch, na viacerých individuálnych (*Monológy, 1987, Výber z tvorby, 1994, PERTU N° 5, Juraj Meliš – Ádám Kéri, 2005, De principio, 2012*) a kolektívnych výstavách (*Varianty na mail art, 2004, Pocta Kassákovi³, 2007, Torta – Pocta Vladimírovi Preclíkovi, 2009, Rodinné striebro – prírastky galérie, 2005 – 2019, 2019*).

Aktuálna výstava zviditeľní jeho tvorbu v nových súvislostiach. Zameriava sa na obdobie nabité udalosťami, od čias štúdií – do konca totalitnej doby. Načrtáva výtvarnú dráhu autora cez **juvenálie, ťažiskové albumy zahŕňajúce experimenty v oblasti sochárstva a monumentálnu tvorbu**, ktorá doteraz zostala mimo zorného poľa. Prevedie formovaním jeho nazerania v podnetnom prostredí Vysoké školy výtvarných umení u Jozefa Kostku – od raných **kresieb, štúdií a plastík – po emblematické konceptuálne projekty a monumentálne diela** vo verejnom priestore.

V centre pozornosti stoja „**monumentálky**“, ktoré sa viažu k Novým Zámkom. Mesto v časech normalizačného zákazu prezentácie, znamenalo pre Juraja Meliša zázemie. Ešte ako študent realizoval tu svoju prvú sochu vo verejnom priestore (**Pomník Gergelya Czuczora, 1966**). Jeho diplomová práca stála na Hlavnom námestí (**Vít'azstvo, 1966**), do svojej demontáže (2005). Súsošie **Rodiny (1969)** na sídlisku Prednádražie, bolo novátorské nielen prevedením, ale aj harmonickým začlenením do prostredia. Plastiky formulované ako „**firemné logá**“ a súčasti areálov, odrážali funkcie budov (**Symbol Železničnej dopravy, 1971, Výskumný ústav náradia, 1974, Učňovské stredisko, (VZORODEV, 1980)**). Kovové reliéfy „**zdobili**“ fasádu strohých úžitkových stavieb a ozvlášťovali ich všedný vizuál (**Okresné veterinárne zariadenie, 1971, Samoobsluha, 1975**). Poslednou realizáciou Juraja Meliša v meste, boli reliéfy pre Kino Mier, kde glosoval **históriu Nových Zámkov (1985)**. V dielach rezonovali tie témy s ktorými sa vtedy zaoberal.

Odlíšnu polohu tvoria jeho albumy – zahŕňajúce konceptuálne projekty. Výber z nich (**Help, 1975 – 1978, Ideotéka humanitatis, 1975 – 1978, Idea, 1979 – 1982, Idea, 1982**) – umožní nahliadnuť do obdobia experimentov. Ich ofsetové či serigrafické verzie zasielal autor na výstavy do sveta (*Barcelona, 1973, 1977, 1983, 1984, Sao Paulo, 1974, 1977, 1981, Sacramento, 1976, Buenos Aires, 1977, Mexico city, 1981*). S príznačnou naliehavosťou dával správu o situácii za železnou oponou.

Výstava prepája obe polohy: idey i realizácie, „**zakázané**“ **neoficiálne a verejné**, zodpovedajúce **slobodnému a možnému** – na rozhraní ktorého umelci balansovali počas normalizácie – zachovávajúc integritu vlastných názorov. Zároveň priblíži **osudy monumentálnych diel**, ktoré sa zachovali – alebo naopak, stali sa obeťou developerských zámerov v posttotalitnej ére. V širšej súvislosti tematizuje jednu z ústredných otázok umenia, týkajúcu sa **trvácnosti**, vnímanej autorom zvlášť naliehavo.